

HIIA LAPS

Hind 11 krooni

8 1997

Salmik
Ristsõna

Mustkunst

**Hobune käib
ühel varbal**

Õunakoomiks

Naeru-uss

**Maailma
parim laps**

Nancy,

**paljude
meie lugejate
lemmik:**

"Hobused
on mu head sõbrad:
8 aastat olen
ratsutamas käinud ja
9. augustil kavatsen
Tallinna Hipodroomi
hobupäevadel
võistlustestki
osa võtta.
Tulge
vaatama!"

Slaid: Väino Silm (Kroonika)

Hobuseküsimus

Sõbrad, kes ei tahaks hobust vabalt patsutada, sadulas ta seljas kodust kooli ratsutada?

Kaoksid hilinemishirmud – hobu ju ei tatsu. Paha poissi nähes hirnud (või siis hirnub ratsu)!

Kuskil riielda ei saa sa – tüli laabub heaga, siis, kui suksu mõtleb kaasa oma suure peaga.

Igal lapsel oleks vaja oma hobujõudu! Iga laps on ratsutaja – uhket, uljast tõugu!

Moosiriulile kodus enam ma ei roni, siis, kui lubatakse hobust pidada, või poni...

Mõnel veab – ta leiab tallis suure targa sõbra... Olgu, kui on poni kallis, ostke mulle sebra!

Või siis võtke kasvõi eesel – põikpea paksupalgne! Ainult vaadake, et see sell poleks kahejalgne!

Seda asja Riigikogus tuleks otsustada: iga paps peab lapsel hobust laskma patsutada!

Musta kunsti

Kustal

on kombeks publikut maagiliste kaartidega vapustada.

Tavaliselt ta oma saladusi välja ei lobise, aga lapsur sai temalt ametliku loa "Hea Lapse" lugejatele – ja AINULT nendele – trikist rääkida.

Maagilised numbrid

1	5	9
3		7
13		17
11	15	19
21	25	29
	23	27

2	6	10
3		7
14		18
11	15	19
22	26	30
	23	27

4	6	12
5		7
14		20
13	15	21
22	28	30
	23	29

8	10	12
9		11
14		24
13	15	25
26	28	30
	27	29

16	18	20
17		19
22		24
21	23	25
26	28	30
	27	29

Kusta ulatab publikule oma kaardid ning palub valida ja meelde jätta üks arv ühest kuni kolmekümneni, ning mõne minuti jooksul arvab ta TÄPSELT ära, missugune arv see oli. (Triki saladus on sellest, et Kusta on meister arve liitma. Püüa ka sina talle järele jõuda!)

Mustkunst algab arvukaartidest. Kui lõikad nad välja, siis kleebi neile taha paksem paber. Kui joonestad kaardid siit ümber, siis ära mingil juhul numbrite asukohta ega järjekorda segi aja! Seejärel anna kõik viis kaarti sõbrale ja palu sealt välja valida arv ühest kolmekümneni. **Need kaardid, kus see arv esineb, andku ta sinu kätte**, ülejäänud jätku mõistatamise ajaks endale. Sina aga liidad kokku enda kätte saadud kaartide **vasakus ülemises nurgas** olevad arvud (näiteks number 7 esineb kolmel esimesel kaardil, seega liidad $1+2+4=7$), teed salapärase näo, lausud mõne müstilise võlusõna ja teatad sõbrale: "Must maagia ütleb mulle, et see arv on seitse!"

Trikk õnnestub alati, kui arvu valida on täpne ja tähelepanelik selle arvuga kaarte sulle tagasi andma ja kui oled osav liitja. Aga seda sa ju oled igal kull!

 Kaks ülemist fotot:
Ken Marcus Raandi

Hobune käib ühel varbal!

eeslitel ja sebradel) säilinud väikesed jätked, nn. tikkelluud.

Kust hobuslased tulid?

Hobuslased nagu teisedki kabjalised (taapirid ja ninasarvikud) tekkisid Põhja-Ameerikas ning arenesid seal mitu miljonit aastat, enne kui kolisid nn. "Vanasse maailma" (Aafrikasse ja Euraasiasse). Ameerikas aga surid kabjalised peale taapiri välja. Hobuse kaugel eellane oli väikese koera suurune loomake EOHIP-PUS, kellel oli 4 varvast esi- ja 3 varvast tagajalgadel, ning päris palju hambaid – isegi praegustel hobuslastel on suus 40 - 44 hammast! Tihedates troopikametsades elanud eohippus ei sarnanenud eriti meie suksudele. Uutel aladel oli hobuslaste eelkäijatel steppides ja savannides palju ruumi, ning seal kadusid nende armsad varbakesed küllaltki ruttu – mõne miljoni aasta jooksul! Ameerikas aga ei kohtunud hobuslased inimesega seni, kuni eurooplased enda jaoks selle mandri avastasid ja sinna koduhobuseid ja eesleid toimetasid (st. 1492 - 1493. aastast alates). Siis levisid hobused sealgi üsna laialt, osa neist metsistustest ning neid hakati kutsuma mustangideks, kuid see on juba teine lugu.

Jajaa, nii see on!

Imetajatel (neil loomadel, kelle beebid toituvad oma emade piimast) on väga palju erinevaid liikumisviise: lendamine (nahkhiirtel), ujumine-sukeldumine (vaaladel ja delfiinidel), ronimine (ahvidel), mullas kaevamine (muttidel) ning loomulikult kõndimine, jooksmine ja hüppamine. On loomi, kes AINULT HÜPPAVAD (mõned kanguruliigid, paljud närilised – hüpinklased ja tipikud), kuid enamus jooksvatest-hüppavatest imetajatest liiguvad nagu baleriinid – nimelt varvastel. Nende hulka ei kuulu sellised kogu labajala pinnale toetujad nagu karud, ahm, inimahvid ja inimene ise – nemad toetuvad käies ka kannale. Kuid sõralised, enamus kiskjalistest ja närilistest, eelkõige aga kabjalised, jooksevad lausa varbaotsel!

Hobuslased on selles käimise-jooksmise viisi arengus jõudnud koguni nii kaugele, et kasutavad lausa ühtainsat varvast – nimelt KOLMANDAT ehk KESKMIST VARVAST, ja seda nii esi- kui tagajalgadel! Teisest ja neljandast varbast on neil (hobustel,

Elagu varbaots!

Mõelgem aga sellele, kuivõrd mitmekesiseid arenguvõimalusi andis hobuslastele ühel varbaotsal tatsumise võime! On ju maailmas tohtu väledaid traavleid, kes jooksevad kiirusega üle 50 km/t, on ka kulaanid, kidugid ja teised, kes tundide viisi kihutavad kõrbes 70 km/t ja vahel kiireminigi! Ja leidub tööhobuseid, kelle kabjad on niisama laiad nagu keskmine sünnipäevatorit ja kellel on sama palju jõudu nagu väikesel traktoril! Võime enda järel vedada suuri raskusi, kanda kümnete tundide kaupa oma seljas inimest ja koormat ning seejuures veel üsna kiiresti edasi liikuda tegi hobuslastest (sebra välja arvatud) inimesele asendamatu töökaaslase enam kui 16 000 aastaks. Nende tähtsus hakkas tõsiselt langeda alles 1910. a. paiku, kui Henry Ford hakkas autosid massiliselt tootma. (Kuid ka see on juba teine lugu.)

Isevärki jalad!

Hobuste jalgade töö on väga mitmekesine. Nad võivad joosta ja hüppata, toetudes korruga kas vasakule esi- ja paremale tagajalale, siis paremale esi- ja vasakule tagajalale või korruga mõlemale ühe külje jalale: vasakule esi- ja vasakule tagajalale, siis aga parempoolsetele jalgadele. Galopeerides aga toetuvad hobused algul korruga mõlemale tagajalale ning seejärel mõlemale esijalale.

Kabjad kaitsevad!

Hobused suudavad liikuda kõrgel järsakutel, oskavad ujuda ja võivad mõnda aega liikuda ning seista ainult taga- (ning isegi esi-) jalgadel. Viimati nimetatud võime aitab neid tõhusalt võitlustes, mida nad peavad nii omavahel kui teistest

liikidest vaenlastega – näiteks huntidega. Kabjalöökidega võib ulukhobuse mära oma last kaitstes üsnä kergesti tappa suure hundigi! Eriti võimsa löögi annab hobune oma kapjadega vaenlasele siis, kui seisab ainult esi- või tagajalgadel. Et hobused oskavad sealjuures väga

tõsiselt ja valusasti hammustada ja suudavad (metsikud ulukeeslid ja eeslikud nagu kulaan) suuga isegi inimest relvituks teha, talt kaika, oda või püssi käest rebida, see oli teada sõjameestele juba 4000 aastat tagasi, ning assüürlaste ja pärslaste ratsavägedes trenniti sõjahobuseid lahinguks kurjasti suud pruukima. Õnneks ei paista meie praegused hobused sellest teadvat!

Onu Aleks

Hobune käib ühel varbal!

Sadulasse

Uusaja olümpiamängudel esinesid ratsutajad esmakordselt 1900. a. Pariisis. Tollal oli kavas takistussõit, kõrgus- ja kaugushüpe.

Ratsutamine on ilus ja kuninglik ala

Sellega tegelema hakates tuleks kõigepealt otsusele jõuda, kas kavatakse jääd harrastajaks või teatakse tegelda spordiga – koolisõidu, kolmevõistluse ja takistussõiduga. Leidub selliseidki lapsi, kes sadulasse ei kipu, vaid käivad lihtsalt hobuseid vaatamas, nendega jalutamas või suksude sabu-lakkasid kammimas. Spordialana nõuab ratsutamine tublit tööd ja ka suuri kulutusi.

Esiälgu tundub küll, et mis see ratsutamine ikka on – muudkui istu sadulasse ja sõida. Kuid kõigepealt tuleb tunda õppida hobuseid. Nad on küll väga intelligentsed loomad, kuid neilgi on omad head ja halvad küljed, ja igaühel on oma iseloom: mõni on julge, mõni arg, mõni tige, mõni leebe... Ratsutamise juures on kõige olulisem mitte karta. Ei tohi hobusel lasta teha kõike, mis tal aga pähe tuleb – alati peab ratsanik näitama, et ta on ratsust üle – siis ei muutu hobune kunagi tõrksaks.

Enne ratsutama asumist pahas-

tatakse hobune, kammitakse nii ta saba kui lakk. Siis pannakse valjad pähe, sadul selga – ja võibki sõitma hakata. Ratsaniku varustuse hulka kuuluvad ratsapüksid ja -saapad ning ohutuse mõttes ka kiiver.

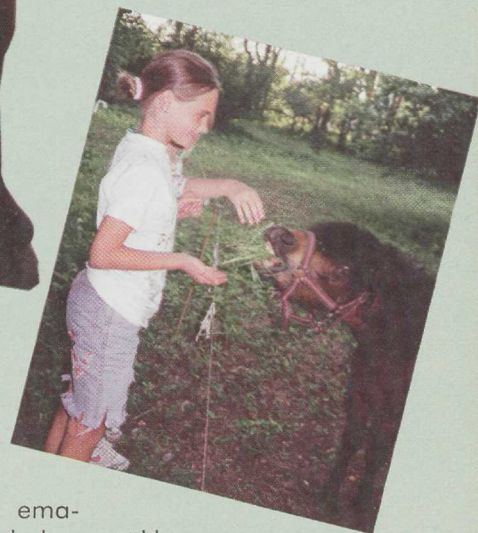
Rütmitunne on väga oluline

Tegelikult on algajal üpris raske ratsutades seda õiget rütmitunnet kätte saada. See on nagu jalgrattaga sõitma õppimine – kui oled selle kunagi selgeks saanud, ega siis see oskus unune kunagi!

Kõige aeglasem sõidurütm on samm. Kiiremat sõitu tehes hakkab hobune traavima ja seejärel galoppima. Igaüks võib valida talle sobiva rütmi – ratsutamisel pole vanusepiiranguid. Üldiselt on ratsutamine kalline ala, sõidutund maksab umbes 80 - 100 krooni.

Võib-olla paljud lapsed ei tea, et kuni aastaseks saamiseni nimetatakse hobust varsaks, 1 - 3aastast suksut aga kutsutakse säluks. Mära

Kas teate, et hobuste võiduajamised kuulusid olümpiamängude kavas juba aastal 68 e.m.a.?

on ema-
ne hobune, täkk –
isane, ning kastreeritud täkku kutsutakse ruunaks.

Maailma kiireimaks ratsuks peetakse araabia hobust. Peale kõrgejalgsete ja saledate kiirushobuste on olemas tasakaalukaid, tõsiseid ja järsakaid raskeveohobuseid.

Meil Eestis on palju häid ratsakoole, kus saab ratsutamist õppida ja harrastada – peale Tallinnas Hipodroomi, Tondil ja ratsaspordibaasi on selliseid asutusi Niitväljal, Luunjas, Ruilas ja mujalgi. Oleks tore, kui kõik lapsed õpiksid sadulas istuma!

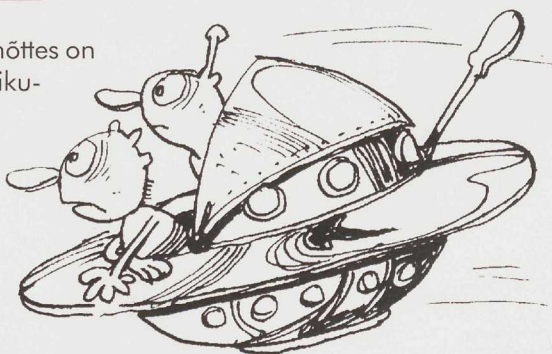
O-hoo-hoo!

Kas inimene võib kilomeetri kauguselt kalalõhna tunda?

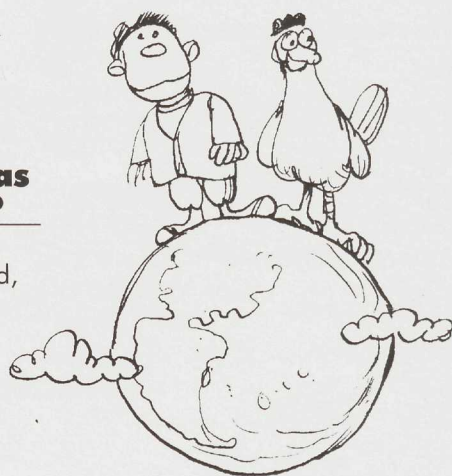
Kindlasti mitte! Selles mõttes on paljud linnud meist tundlikumad.

Näiteks tunnevad albatrossid kalalõhna ära mitte ühe, vaid koguni enam kui kolme kilomeetri tagant. Mis niisuguse haistmisega viga kalal käia!

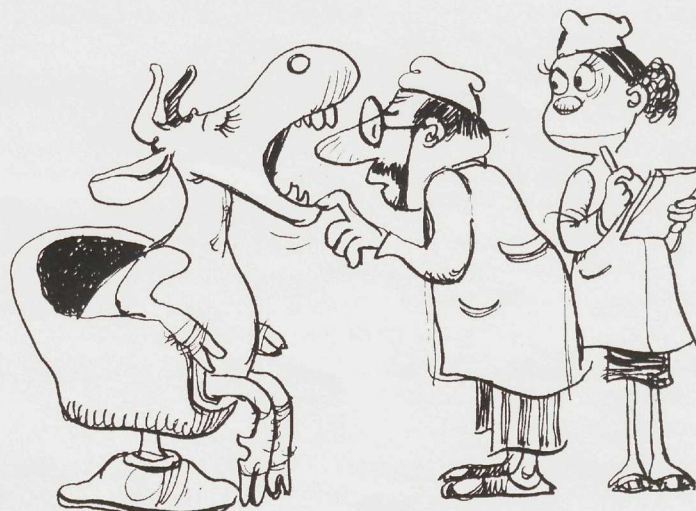
Kas vastab tõele, et lindudest on maailmas kõige rohkem varblasi?

Ei! Teadlased on kindlaks teinud, et varblased on arvukuselt teisel kohal. "Kuldmedal" on, nii imelik kui see ka ei näi, hoopis KODUKANADE käes. Neid väidetakse olevat maakeral niisama palju kui inimesigi!

Puude vanust võib kindlaks teha aastaringide järgi. Aga kuidas võib määrata loomade vanust?

Seda tehakse enamasti hammaste järgi. Näiteks hüljeste hambaid uurides on teadlased kindlaks teinud, et nad elavad umbes 30 aastat. Asjatundjad oskavad hobuste, lehmade ja kitsede hammaste kulumise järgi öelda, kui vanad need loomad on. Kilpkonnade vanus on "kirjutatud" ta "soomusrüü" plaadikestele, kalade eluaastaid loetakse nende soomustelt.

Kas siga võib koera asendada?

Võib küll – majavalvurina küll mitte, aga näiteks narkootikumide avastamisega tuleb kärsakandja niisama hästi toime kui koer. Põhiliselt kasutatakse lennujaamades ja piiripunktides salakaubavedajate kohvrites narkootiliste ainete otsijatena pikakõrvalisi spanjeleid, kuid saksa politseinikud leidsid, et Luisa nimeline notsu ei jää selle töö juures spanjelitele põrmugi alla. Luisa asus tööle juba kolmenädalasena, ja iga salakauba avastamise eest teenis ta tahvli šokolaadi.

Salmikuvalme – palmikuvalme

Valges vahus voolab vesi,
ei ta iial ära väsi.
Nõnda, kallis, sinagi,
astu elus edasi!

Nii palju õnne soovin Sull',
kui kuke sabas sulgi on,
nii palju puhast armastust
kui kassipojal kannatust.

Nõgesed kõrvetavad
ja teevad paha.
Poisid need armastavad
ja jätavad maha!

Üks sõbratar võib olla,
keda usaldad.
Üksainus poiss võib olla,
keda armastad!

Elu on kool,
tihti ka pipar ja sool.
Nii on ta mul,
eks ole ka sull!

Lilleõied, mis kord murtud,
ei õitse iialgi.
See sõprus, mis on kadunud,
ei tule tagasi!

Mälestuseks määrin ma
musta kassi sabaga.
Tint on potist otsa saanud,
sulg on ära roostetanud!

Elu on ilus,
elu on valus.
Ilusad poisid
on elu alus!

Lapsurike väike,
kõigi laste päike!
Vaata: kellel näpp on suus,
sel südames suur armastus!

Èla, õitse, kasva!
Ära mine rasva!

Ole sõber alati,
muidu teen sust salat!
Pipart, soola panen ka,
maitsestan veel suhkruga!

Eesel ostis kuusepuu,
sest tõusis palju kára.
Ta kutsus külla kaameli,
see loll sõi kuuse ära!

Ära seda kommi kisu,
muidu tõuseb kommi-isu!

Punaseid roose rinnas ei kanta,
igale matsile musi ei anta!

Ära vaata õhtul kuud,
muidu poiss sull' annab suud!

Èlu algab roosiaias,
lõpeb kurvalt surnuaias.

Pea püsti, hambad risti!
Kõik sul elus läheb hästi!

"Kes küll armastuse löi?"
mõtles lehm, kui heina sõi.

Ole sa ilus või ole sa kena,
ikka on üks silm
sul teisel pool nina!

Colgate

JOONISTUSVÕISTLUS

Joonista ja võida mägijalgratas!

Võta osa Colgate joonistusvõistlusest!

Kui sa oled 10-aastane või noorem, joonista teemal
Colgate - minu pere sõber.

Kui oled 11-aastane või vanem, joonista teemal
ainult Colgate Total kaitseb hambaid 12 tundi.

Saada joonistus kuni 10. septembrini Colgate'i reklaamibüroosse
Watson & Watson, Tallinn, EE0001, Tatari 1.

See ei ole veel kõik...

Parima pildi autor mõlemas vanusegrupis võidab mägijalgratta.
100 parema pildi autorid võivad LEGO konstruktorid ja teisi auhindu.

Gudrun & Morus

Maarja Vaino

Algus "Heas Lapses" nr. 3/97

Haigla lähedusse hoidus koer küll ka praegu, ent lootus seal Gudrunit kohata kahanes iga päevaga. Kord oli Morus ka metsamajja jooksnud. Uks oli veidi paakil ning juba eeskojastundis koer armsa pere naise lõhna. Ta lippas õhinal tupp, kuigi teadis väga hästi, et lõhn on vana ja majas pole peale nende lahkumist kedagi käinud. Nukralt niutsudes istus Morus tunnikese Gudruni voodi ees ning pöördus siis löödult haigla juurde tagasi. Ta aimas küll, et tüdrukut haiglas pole, kuid ei teadnud ka ühtki teist kohta, kuhu teda otsima minna.

Öökülmad olid juba ammu alanud ning ühel ööl sadas maha ka lumi. Morus hullas koos teiste koertega lumes, kui äkitselt miski haigla juures tema tähelepanu köitis. Ta astus paar sammu lähemale, kuid naine oli juba autosse istunud ja sõitis minema. Koeral polnud jõudu ega indu autole järele joosta ning ta pöördus teiste juurde tagasi. Need lõbustasid end parajasti ühe auto alla pugunud kassi peale haukumisega ega märganud, kui haigla kõrvaluksele ilmusid mehed toidujäänustega, hakates neid mingisse masinasse kallama. Kuid Morus nägi neid. Ta teadis ka, et on ainult aja küsimus, millal teisedki toidulõhna tunnevad ja karjas kohale tormavad – siis pol-

nuks enam mingit lootust väikest leivakoorukestki saada, kuna mehed tõrjusid lärmava koertekarja kaigastega eemale. Üksikul koeral oli seevastu lootust nii mõnegi toidupala omanikuks saada, kui ta meeste õigesti läheneda oskas. Ja seda oli Morus viimaste nädalate jooksul üsna edukalt tegema hakanud. Nüüdki sörkis ta oma klähvivatest suguvendadest vaikselt eemale ning lähenes pead madalal hoides ja saba liputades meestele. Ta nuhkis meeste käsi ning vaatas neile nii anuvate silmade-

ga otsa, et kummalgi ei jätkunud

südant teda ignoreerida. Nad viskasid tema ette leivatükke, vorsti-, juustu- ja munajäänuseid ning isegi poolik lihapirukas leidis tee Moruse suhu. Mida rohkem mehed viskasid, seda aplamalt koer sõi. Peagi aga läheneski neile kolm-neli krantsi, mehed kallased kiirustades ämbrid tühjaks ja auto kihutas minema. Morusele visatud toidujätmed kadusid nagu kuumale kerisele ja leidnud, et rohkem söögipoolist enam pole, jätsid koerad hoovi sinnapaika. Ka Morus läks nendega kaasa – rahulolevana, kuna kõht oli järgmise toidukorrani täis. Millal see aga tulema pidi, polnud tal aimugi.

Gudrun oli haiglast lahkunud paar päeva enne Moruse põgenemist koertekodust. Kuna ta oli veendunud, et Morust enam haigla juures ei ole, luusis ta koera otsides kõigis linna jagudes ringi, kuid siiani polnud ta otsingud vilja kandnud. Ning nüüd ei saanud ta enam päevade viisi ringi hulkuda, kuna käis jälle koolis. Ta leidis sealt endale ka paar sõpra ning oli päris rahul, et tädi viitsis tema asju ajada nii, et tal lubati poolest aastast kooli minna. Kuid ta polnud sugugi rahul tädi otsusega, et kasuvanematega tuleb kontakti leida ja neilt hooldamisõigused ära võtta –

alles siis saaks ta hakata ametlikult taotlema Gudruni enda juurde võtmist. Gudrun mõistis, et see samm on vajalik, kuid ei tahtnud kasuvanemaid näha, kartes, et kui neilt äkki hooldamisõigusi ära ei võeta, siis peab ta nende juurde tagasi minema. Siis poleks tal kunagi lootust Morust leida, muust rääkimata.

Kuid tädi jäi kindlaks ning peagi seisis tüdruk värisedes kohtusaalis, kasuvanemad ta vastas istumas. Mõlemad sõimasid ja ähvardasid teda, kuni Gudrun nutma puhkes. Gudruni advokaat oli aga väga rahul, et kasuvanemad niiviisi käitusid, kuna nüüd sai ilmselgeks nende sobimatus last kasvatada. Ometi pidi tüdruk veel paar korda kohtus käima. Iga kord kartis ta, et hakatakse esitama küsimusi Moruse kohta. Tüdruk ei tahtnud miski hinna eest öelda, et koer oli kadunud. Gudrun teadis, et kasuvanemad pidasid Morust rumalaks krantsiks, ja pidi vihast hambad kokku suruma, kui nood viimasel kohtumisel selle ka välja ütlesid. Mitte, et ta oleks kasuvanemate arvamusest hoolinud – teda häiris teadmine, et ta parim kaaslane ei saagi temaga paremat tulevikku jagada, vaid on hoopis näljasena kuskil tänaval...

"Ei, surnud ta pole!" viis tüdruk oma mõtted ruttu mujale. Kohtumajast väljudes tajus ta äkitselt täie selgusega, et see piinav periood tema elust on tõesti selja taga. Sirge seljaga astus ta kodu pole.

Oli päev enne jõule ning väljas tuiskas. Gudrun istus mõtlikult oma voodil. Üle pika aja pidid tal jälle tulema jõulud kingituste ja jõululauludega, kuid tüdruk polnud õnnelik. Ikka ja jälle eksles ta pilk aknast välja ning mõtted Morusest ei andnud talle rahu. Silme eest ei kadunud pilt tuisus värisest, nälga tundvast koerast, ning viimaks pani tüd-

ruk end riidesse ja lipsas välja tuisu kätte. Ta lihtsalt pidi oma koera leidma!

Niutsudes surus Morus end vastu majaseina, kuid tuul pöördus siiasinna ning sein ei pakkunud mingit kaitset. Et veidikegi sooja saada, oli Morus ringi jooksnud, kuid juba pikemat aega tühi olnud kõht võttis ta kiiresti võhmale. Mingi instinkt sundis teda ennast ärkvel hoidma, kuid tasahaaval hakkasid laud siiski kinni vajuma. Saatusliku une piiril olles tundis koer enda lähedal äkki kummalist soojust ning nägi eemal mahedat valgust. Lootes veidi sooja leida, ajas koer end vaevaliselt püsti ning astus valguse suunas, kuid iga Moruse astunud sammuga libises see eest. Alles nüüd märkas koer, et liikujaks oli keegi leebesilmaline naine, kes ee-

maldudes Morust endaga kutsus. Morus järgneski talle, kuni ühel teeristil naine äkki seisatas. Läbi tuisu nägi koer lähenemast teist kuju – ja selles oli juba midagi haigettegevalt tuttavlikku. Morus niutsatas ja sööstis tulija poole. Hetk hiljem oli ta juba meelest rõõmust vingerdades Gudruni käte vahel ega suutnud lõpetada tüdruku näo ja käte limpsimist. Vaid korraks heitis ta veel pilgu selja taha ja ka Gudrun tõstis silmad. Silmapilguks tundus tüdrukule, et ta nägi oma ema teepervel seismas – või oli see siiski vaid lumekeeristest ja laternavalgusest tingitud varjude mäng?...

Lõpp

Seekord vaatame onu Aleksit saatel tiivulisi lapsi.

Mis on lõimetishoole?

Selle all mõeldakse põhjalikku hoolitsemist oma järglaste eest, nende õpetamist ja kasvatamist. Vahel on linnud-loomad selles asjas inimestest hoolsamad. Inimesed kasutavad näiteks sõna "rongaema" halvustavalt – tegelikult hoolitsevad nii rongaema kui -isa oma lapse eest väga südamega. Hiljuti pidasin õpetajatele loengut rongapere puuri juures. Rongaisa, mu vana sõber, tuli ja tutistas mind, ning pakutud maiust vastu ei võtnud. Sellega tahtis ta öelda: võta need võõrad inimesed kaasa ja lase koos nendega meie puuri juures jalga – te ei lase me pojukesel magada!

Lõimetishoole on seegi, kui krokodilliema võtab oma pojukesed lougade vahele ja kannab nad vette, ja ka see, et tursaema laseb oma 15 miljonit marjatera vette ilmtingimataga sellises paigas, kus on palju planktonit, mida ta järeltulijad söövad.

Kaljukotkapoegi on meie loomaaias ennegi munast koorunud, samuti dauuria ehk idakure lapsi. Kured on pikka kasvu linnud, seega ei julge kiskjad neid kimbutada. Loomad vaatavad ikka, kui pikk on vastane. Kurglasi on looduses 14 liiki, ja oma poegi armastavad nad kasvatada rahus, vaenlastest segamatult. Kurepojad pole alguses üldse oma vanemate sarnased – roostekarva ülikonnad on neil seljas selleks, et nad rabamaastikul silma ei torkaks.

Ei maksa arvata, et mõned linnupojad viiakse paha pärast oma vanemate juurest minema – looduses on nõnda seatud, et kui pesakonnas on liiga palju pojukesi, siis jätavad vanemad nõrgemad saatuse hooleks ja vahel isegi viskavad pesast välja. Loomaaias aga leidub ikka keegi, kes nende pojukeste eest hoolt kannab."

Piltidel (ülalt alla) kaljukotkas, pelikan ja Tauria kurg koorusid munast kevadel.

Tänavu kevadel koorusid Tallinna loomaaias esmakordselt 58 aasta jooksul roosa pelikani pojad – tervelt kolm tükki! Pelikanitubud on suurepärased näited selle kohta, KUI sarnased on linnud saurustele – nad on päris pterodaktülostest moodi! Pealtnäha paistavad nad alguses koledad, aga tegelikult on nad head lapsed, tublid toiduneelajad. Ja kui kiiresti nad kasvavad! Poiss, kes koorus teistest nädala verra varem, on teistest 3 korda suurem ja 4-5 korda raskem!

Loomaaiastasteaed

Miks on pelikanidel nokakott?

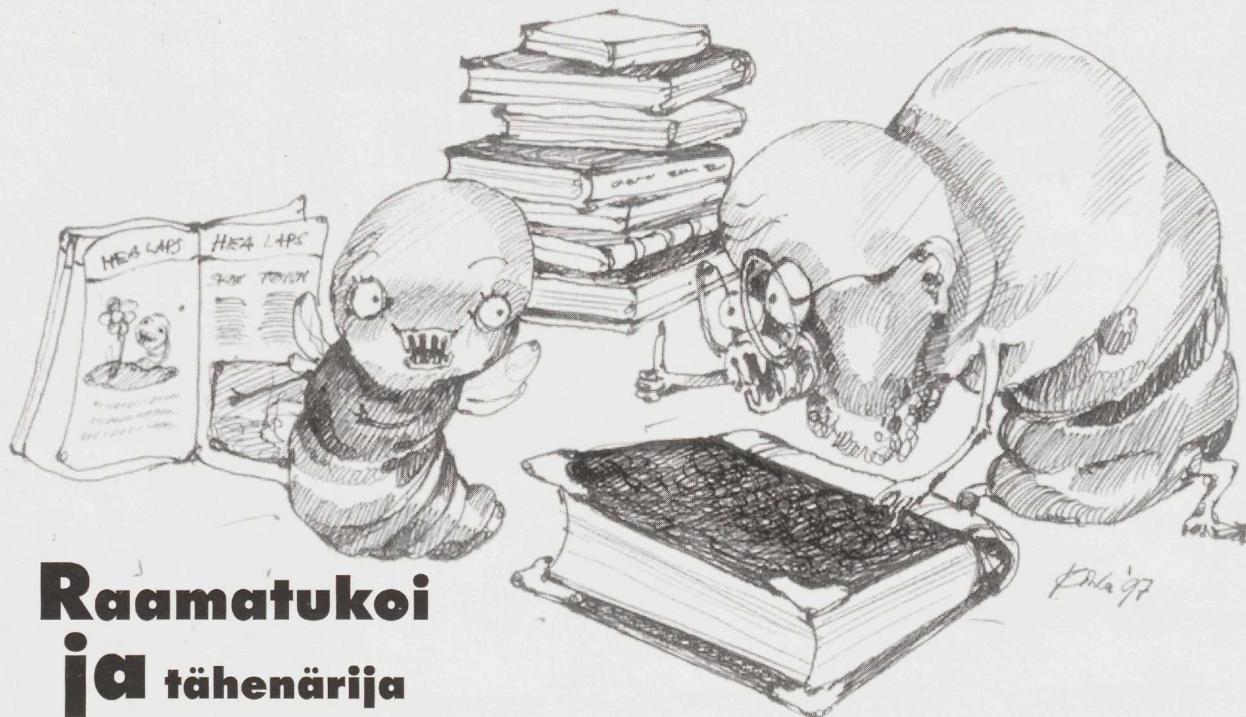
Pelikan elab ilmselt sedasi, nagu elasi kunagi kalatoidulised lentsaurused. Ta nokk sarnaneb kotiga, sest sellesse saab kergemini püüda palju pisikesi kalu. Pelikanid on asjalikud kalurid: nad moodustavad madalikul suure piiramisrõnga, mis tõmbub aegamisi müdistades koomale. Nende kisa peale püüavad kalad pogeneda. Viimased kakskümmend meetrit tormavad pelikanid tohutu kiirusega edasi, pistavad pead vette ja tõmbavad alumise nokapoolega kalad "kotti". Sellises poolteist kuni kaks kilo kaaluvas kotis viiakse siis kalapuder poegadele. Pelikan ise kaalub 6-7 kilo, nii et koorem pole tema jaoks kerge. Kohale jõudes avab pelikan noka, surub pea vastu rindu. Nokakotist tekib kauss, millesse näljased pojad oma pead pistavad. Et paljaid poegi päike ei kõrvetaks, selleks avab pelikan poegi toites "päevavarju" – lööb oma tiivad laiali. Seda kõike eemalt vaadates paistab, nagu toidaks pelikan poegi oma rinnaga. Kuna linnud teatavasti piima ei anna, siis arvasid inimesed piibli loomise ajal, lapsi oma südahakiri peabki

Liisa Demitševa
Tartu 16. Keskkool
6b klass

ÕUN

Raamatukoi ja tähenärija

Vanale hallile raamatukoile
poeg sündis – tähenärija.
Elutargale vanatoile
nii-öelda troonipärija.

Poeg tuli igerik, sõge ja saamatu.
Numbreid ei noki ja tähti sööb vähe.
Vana sööb üksinda terve raamatu
seni, kui noor nosib tühise tähe.

Kust on küll selline saamatus päritud?
Poeg, ära tee oma isale häbi!
Silmapilk olgu tähestik näritud,
sõnastik söödud ja lugemik läbi!

Poiss aga seletab: “Paps, ära tõrele!
Ära siis nii palju korruga nõua!
Luba, ma jätan veel natuke järele.
Ma olen väike, ma rohkem ei jõua!

Parem ma puren veel väikesi tähti,
tüsedad teosed ei ärata isu.
Sõnade suurus ei ole ju tähtis.
Kõige maitsvam on sõnade sisu.

Lase ma kosun ja kasvan veel, paps,
arendan hambaid ja teritan keelt.
Täna on maiusroaks mulle “Hea Laps”,
järgmine aasta söön “Meie Meelt”. “

Ilmar Trull

Mantlipärija

Suur mure on puremas perekond Koid:
on poeg – mantlipärija – närima loid.
Ei pluuse ta puutu, ei seelikuid söö,
ei puhtasse villagi hambaid ta löö.

Koimammal on varuks suur sinine sokk –
poeg kõverdab mokki – no täielik šokk!
Ta eemale lükkab nii pudru kui prae –
nii pudedad püksid kui karvase krae!

Ka koipapa nurub: “Eks võta üks amps!
Oi, keele viib alla soe väljamaa kamps!
Kui sulle ei meeldi just nailoni mekk,
siis sobib ehk kaamelikarvadest tekk?”

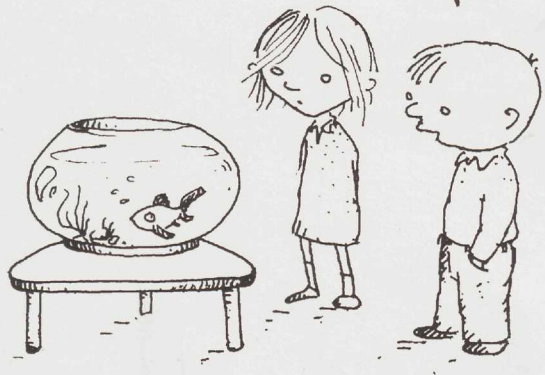
On koipoja meelest nii igav ja napp
ka põline rahvuslik restoran “Kapp”.
Ja kantagu ette seal mistahes söök,
ta ütleb vaid (vabandan väljendust): “Öök!”

Koipere last nälgimas näha ei või...
Kas poiss naftaliini ehk salaja söi?
Kuid poeg liiga uhke on lihtsa roa jaoks –
ta unistab hakata suureks boamaoks!

Leelo Tungal

KAS SA OMA KULDKALAL VETT KA VAHETAD?

MILLEKS? TA POLE JU VEEL

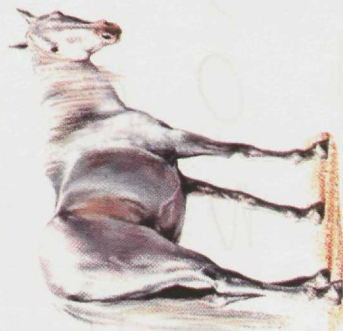
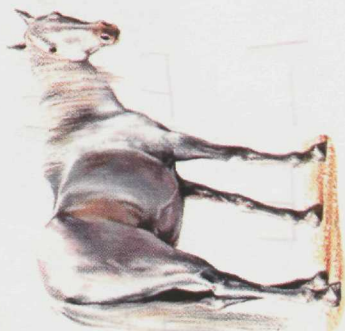
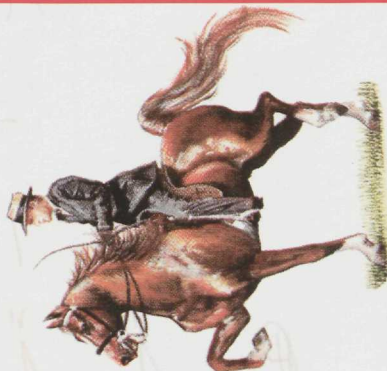
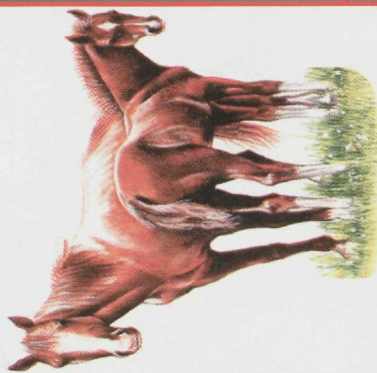
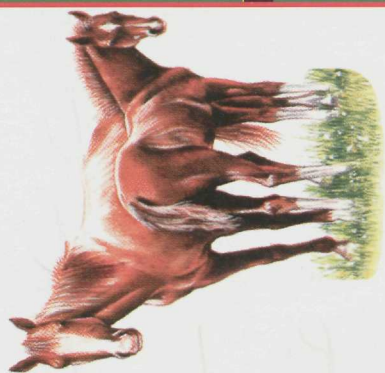
				LOOMATOIT
				PROUA; MÄNGUKAART
			PEAL INGL. K.	
			3xTÄHT	
			SAKSA MARK	
			VALGUSTI GUIDO & INGRID	MAED EUROOPAS
			AUTO-FIRMA	SEKUND

		2xTÄHT	PÖLLUTÖÖRIIST					
		KAS JAH VÕI ... ?	SUURED LOOMAD					NÄDALA PÄEV
ENE & OTT					VEIDER LINN EESTIS			
TRIIBULISED KISKJAD					TASKUKELL KEHA			VÕTA ISTET ERIKA
								BALTI RIIK
		LINDA & URMAS						
		KELLELE KINKIS PUHH PURGI?			JÕUD, VÕIM, ARMEE		JAAAN & URVE	
				VÄIKESES KOOPAS		ENN & DAGMAR	TEIE	
					JAAPANI ROIVAS			
					JOOK; RADA			
					VALGE AINE			VIBU LASKE-MOON (SISSE-), VALJAPÄÄS
		ULVI & MATI						
		SVEN & DORIS						
		VAATA						
		MALE-NUPUD					EESTI SAAR	
		UMBES					2xTÄHT	
		ENNO & TIINA					ANNO DOMINI	
					NORIMIS-SONA			KAUN-VILI
					KODU-LOOMAD			KILO-
					AASTA			APRILL
TOREDUS, KÜLLUS			SPORDI-TAR-VETE FIRMA					
TEIE								

Ristsõna koostas Ilmar Trull

Parimatele lahendajatele auhinnaks helikassett!

Ilu- ja mälumäng

1. Doni hobune

Kõrgus 152 - 163 cm.

Nende raudjat, beeži või ka halli värvi suurt kasvu hobuste seljas kihutasid Ukraina stepides Doni kasakad. Doni hobuseid kasutatakse ka vankrivedajatena.

2. Saddlebred

Kõrgus 152 - 160 cm.

Ameerika lõunaosariikides aretatud hobusetõug, sobib nii ratsa- kui veohobuseks. Seda tõugu hobuste seas leidub nii raudjaid, pruune kui kõrbe.

3. Pinto

Kõrgus varieeruv.

Neid ebatavalise mustriga hobuseid kasutatakse Ameerikas nii ratsa- kui karjavalvehobustena. Laigumustri järgi jagatakse pintod ovarodeks (laigud asetsevad valdavalt kõhupiirkonnas) ja tobianodeks (enamjagu laike paikneb seljal).

4. Turkmeeni hobune

Kõrgus 150 - 157 cm.

Tugev ja vastupidav hobusetõug, mis on pärit Turkmeenia steppidest. Vinskuse tõttu sobib pikakadeks ratsaretkedeks. Värvilt kas hall või kõrb, harvemini raudjas.

5. Lipizza

Kõrgus umbes 152 cm.

See hobune on kasutusel kuulsas Viini õukonna ratsakoolis. Austerlaste lemmikratsu on aretatud andaluusia hobusest. Varsapõlves on ta pruun või must, ajapikku muutub halliks ja vanas eas koguni valgeks.

Hobune

Hobune on tore loom,
 mina talle suhkrut toon,
 kaela paitan, patsutan,
 suksu seljas ratsutan.
 Talvel lumevälja peal
 saaniga on söita hea.
 Hobul kaelas kuljused –
 mis võiks olla uhkem veel?

Siiri Salutee
 Ruila põhikoolist

Hobuste rahvatarkust

Hobust kaerte abil aja,
 siis ei ole piitsa vaja!

Kui hobune on väravast
 välja jooksnud, siis ei maksa enam
 väravaid kinni panna.

Kes hobuse ostab, see nina tõstab,
 kes raha loeb, see raipet saab.

Hobust hoia kui venda
 ja kõida kui varast.

Kui hobusid ei oleks,
 siis sõidaksivad rikkad vaeste seljas.

Hobune ei pese ilmaski nägu –
 ikka näeb, karu ka ei pese –
 kõik kardavad.

Hobusel on ühtelugu sadul seljas –
 üks seal või vahel ka olla!

Hobune komistab nelja jala pealt,
 miks inimene siis sõna pealt ei eksi!

Kirjad Taevaisale

Kallis Jumal, looda minu peale!

Sinu sõber Hubbe

Kallis Jumal!

Eelmisel nädalal sadas kolm päeva järjest. Me arvasime, et nüüd juhtub nii, nagu Noaga ja tema laevaga, aga ei juhtunud. Meil on selle üle hea meel, sest siis võis igast liigist kaasa võtta kaks, tead küll, aga meil on kolm kassi.

Anna

Sa oled üks neist kahest, kes mulle maailmas kõige rohkem meeldivad.

Petra

Kallis Jumal!

Ma olen nüüd vasakkaitsja. Suur aitäh!

Roland

Kallis Jumal!

Ma käisin Toomkirikut vaatamas, kui me Uppsalas olime. Sa elad ilusas majas.

Frank

Armas Jumal!

Küll on tore, et Sa löid igasugust tõugu koeri.

Judy

Kallis Jumal!

Kui Sa löid päikese, kuu ja tähed, siis pidi Sul kõvasti materjali olema.

Paula

Kallis Jumal! Sa kuuled meid kõiki, kui me Sind palume? Sellisel juhul on mul Sinust kahju.

Hanna

Kallis Jumal!

Kui mina oleksin Jumal, siis ei saaks ma kindlasti nii hästi hakkama kui Sina. Jätka samas vaimus!

Mikael

Armas Jumal!

Kas Sina mõtlesid selle välja, et üksteist võib kallistada? See on üks hea asi.

Berit

Kallis Jumal!

See on väga hea, et igal lapsel on issi ja emme. Kas selle väljamõtlemine võttis Sul kaua aega?

Glenn

Kallis Jumal!

Ma tahaksin olla täpselt nagu Sina, kui ma vanaks saan. Eks ju?

Tommy

Kirjad leidis ja tõlkis
Allar Sooneste

Ahoi, sõbrad

Nüüd saate teada, missugune on maailma parim laps! Triibu-Liine Nessukesele saatsid oma uurimisandmeid maailma parimad agendid. Neid andmeid võib, muide, edastada AINULT neile täiskasvanutele, kes tunnistavad ausalt üles, et KA NEMAD on kunagi lapsed olnud.

Anu ja Mari Klemmer Eidaperest:

Maailma parim laps on magav laps!

(Anu ja Mari, teil on olemas mõttekaaslane! Täpselt samad luureandmed on ka Elari Haugasel, kes elab Raasikul!)

Heini-Sten Poidjutsenko Tallinnast:

Maailma parim laps on see, kes ei sibli, ei lõhu asju ja ei kakle.

Katri Nasir Ruilast: Maailma parim laps peaks olema see, kes ei pissi, ei kaka, ei joo, ei söö ning istub vaikselt toanurgas. (Lapsuri kommentaar: See on siis küll vist kiplaps! Ei tea, kas teda vahel õue tuulduma ka viiakse või piisab tolmuimejaga ülekäimisest?)

Martiina Viil Tartust pani oma luureandmed kirja koguni värsivormis.

Maailma parim laps

See laps austaks isa-ema ja kuulaks nende sõna ta, kuid tukunui ka poleks tema – veidi vallatust oleks tas ka.

Ja huvisid oleks tal palju teeks sporti, ja laulaks ta keel, koguks mitmesuguseid nalju ning rohkesti muudki veel.

Ning hindaks väga ta loodust – iial prahti ei viskaks maha, temas oleks ka loomaarmastust. Miks kõik nii küll teha ei taha?

Just selline oleks see laps – tal oleks ka helge pea. Ta oleks tark, osav ja kraps. Ja peamine: süda tal hea!

Maret Juht Orissaarest

aga avastas veel ühe maailma parima lapse tunnusmärgi: Maailma parim laps on see, kes loeb 24 tundi ööpäevas ajakirja "Hea Laps". Lapsur arvab siiski, et aitab ehk ka 14 tunnist – koolivaheajal võib iga laps endale lubada sellist luksust nagu kümnetunnine uni.

Järgmine luureküsimus on selline: kas keegi on kohanud ka maailma kõige pahemat last? Kus ja millal? Mida ta, sinder, tegi? Kas ja kuidas temast asja võiks saada?

Luureandmed saata staapi (eks ikka "Hea Lapse" toimetusse)!

Nukkvõll

Seda, et igal raamatul, maalil ja kujul on olemas autorid, teab igaüks. Vähesed teavad aga seda, et automarkidelgi on oma loojad. Täna kõneleme USA-s elavast nimekast autodisainerist Harry Bentley Bradleyst ja tema loodud masinatest.

← Harry Bradley oma töölaua taga.

Lõuna-Kalifornia väikelinnas La Jollas 1936.a. sündinud Harryt huvitasid autod juba maast-madalast. Koolipoisina tegeles ta igal vabal hetkel autode joonistamisega. Oma esimest customit ehitas ta koos sõpradega ühtejärke kuus aastat. La Jolla nime kandev Custom sai valmis 1959. aastal ning see masin on Bradleyl alles tänini. La Jollat peetakse kõige paremini säilinud customiks Ameerikas.

New Yorgi Pratti Instituudis disaini õppides saatis Bradley pidevalt oma joonistusi autoajakirjadesse ja ta esimeseks tööpaigaks oli General Motorsi disainistuudio. General Motorsi õpipoisist sai peatselt hinnatud autodisainer, kes töötas järgemööda nii Chevrolet', Pontiaci, Oldsmobile'i kui Cadillaci stuudios.

Terve aasta töötas Harry Bradley koguni firmas. Mattel Toys - muidugi ei tegelnud ta seal Barbiedega, vaid lõi Hot Wheelsi nimelise mudelautode sarja.

Kuid mänguautodega ei piirdunud Bradley kuigi kaua: aasta pärast rajas ta oma disainistuudio ning nüüdseks on

loodud koguni Bradley' nimeline disainiauhind, mida jagatakse Ameerika customi-klubide suurtel näitustel. Harryle meeldivad eelkõige varajased customid, hot rodid ja dragsterid.

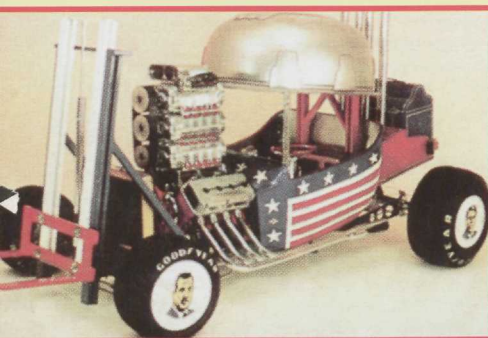
AUTODELGI

ON AUTORID!

↓ Bradley' disainitud ja ta sõbra Barrise ehitatud auto kannab nime *Hard Hat Hauler Show*.

↑ Jalgpalli reklaamivad autod on kolme meetri kõrgused ja neisse mahub kaks sõitjat.

↑ Need autod on pärvinud Harry Bradley' disainiauhinna.

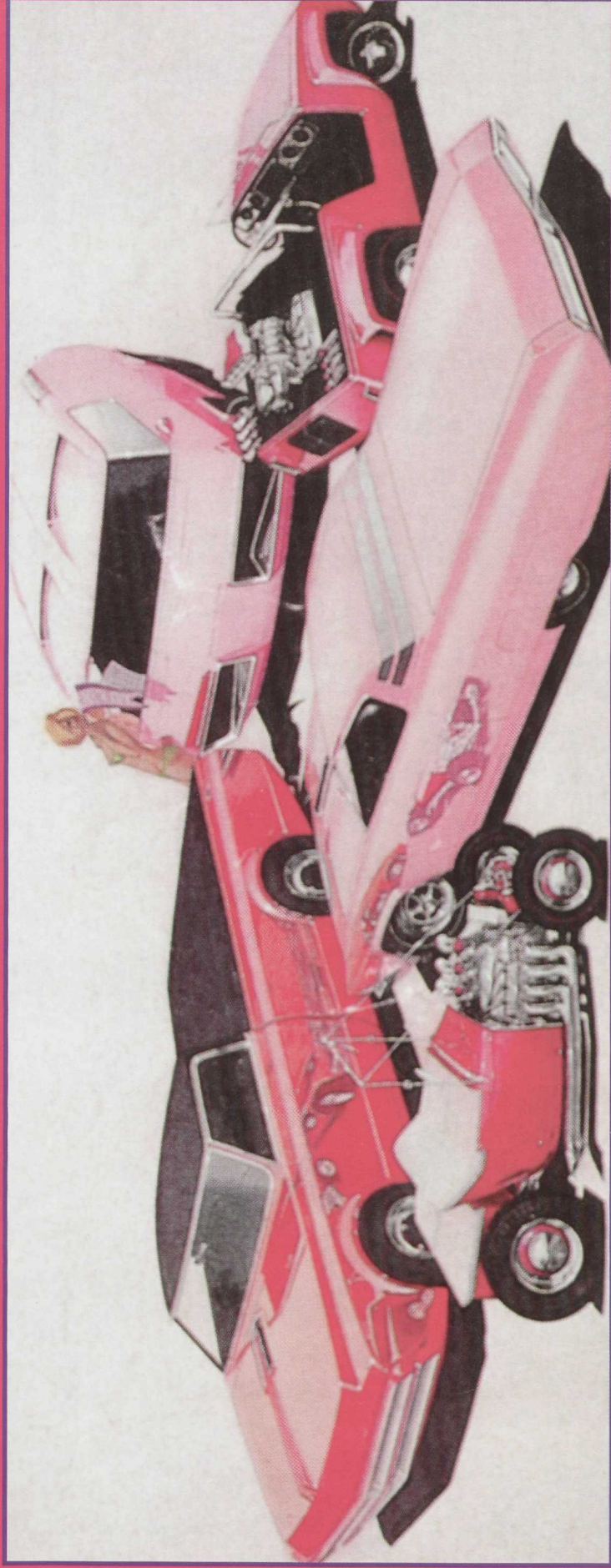
← See ongi Harry ja ta sõprade kooliaegne "kaua tehtud kauni-kene" La Jolla.

← Bradley' 1973.a. Firebirdist ehitatud custom on tehtud General Motorsi juhatajale Dave Crookile 1975.a.

Märt Lauks

**Selliseid automudeleid joonistas
Harry Bradley 60-ndatel aastatel
General Motorsi disainistuudios.**

Tuletorn ja jaaniuss

Kalju Saaber

Sihvakas tuletorn seisis tormisel maaninal, mis kolmest kandist merega ümbritsetud. Ta näitas laevadele koduteed. Ta oli seal oma mitusada aastat olnud ja vajalikku tööd teinud. Laevadel oli tema lähedal hea ja turvaline merd sõita, aga vana tuletorn igatses väga sõbra järele. Tormid ja rajud teda ei kohutanud, küll aga see ilmast ilma üksipäini konutamine. Tal oli küll kaks elavat hinge seltsiks: majakavaht ja selle vana koer Pontu, aga nemad ei suutnud tuletorni igatsust mõista.

Jaaniöö paiku ilmus tuletorni jalamile palju väikesi tulakesi. Need olid jaaniussid.

"Tere, tuletorn!" sõandas üks vapram jaaniuss viimaks lausuda.

"Tere ise ka, väike latern!" kostis vana tuletorn sõbralikult.

"Sa oled nii mürakas ja sul on pealael nii hele tuli," sosistas jaaniuss võlutult.

"Sina oled tilluke, aga sul on nii armas mahe tuleke," kostis tuletorn.

"Ütle, palun, kas minust ei võiks tuletorn saada? Tahan nii väga teistele teed näidata," pihtis jaaniussike.

"Tuletorn peab tuultes ja tormides kogu aeg laevu juhtima, sina sõbrake, elad vaid suvel, jaaniöö paiku," selgitas tuletorn.

"Aga kui ma suure kuuse otsa ronin, kas ma siis vähemalt täna

olen tuletorni eest?"

"Eks proovi järele, siis on näha," kostis vana tuletorn.

Väike jaaniuss ronis kohe ähkides kõige kõrgema rannamänni latva. Seegi ulatus suurele tuletornile vaid nabani, aga jaaniussike oli seejuures õnnest lausa pöörane: "Vaadake kõik, nüüd olen ka mina tuletorn!"

"Oled, muidugi oled," muigas vana tuletorn.

Aga kuidas jaaniussike ka ei pingutanud, ükski laev ei märganud merel tema väikest armasttulukest. Nüüd mõistis jaaniuss ka ise, et ega temast siin suurt asja ole, ja muutus üsna nukraks. Äkki kostis alt metsapimedikust kellegi nututihku. Üks väike tüdruk oli jaaniööl ära eksinud.

"Mis me nüüd teeme?" muretses jaaniussike.

"Mina pean siin maaninal laevu valvama, et nad karile ei sõidaks, aga sina saad liikuda – ole talle taskulambi eest ja saada ta pimedast metsast koju," õpetas tark tuletorn.

Jaaniussike võttis kogu oma julguse kokku ja kukutas end männiladvast lapsele pähe. Tüdrukul oli väikesest valgustäpikesest nii hea meel, et ta pühkis pisarad silmist ja nad leidsidki kodutee üles. Koduvärvavas pani laps jaaniussikese õrnalt posti otsa.

"Nüüd oled ka sina, jaaniussike, tuletorn! Päris tõeline majakas, kes

näitab teistele koduteed," pomises vana tuletorn heldinult.

Ja sestpeale tervitasid igal jaaniööl igivana tuletorn ja väike jaaniuss teineteist kui vanad ametivennad.

"Kas näitame ikka laevadele teed?" küsis jaaniussike.

"Kas näitame lastele koduteed?" kostis vana tuletorn.

Harald Rajamets

Loll Koll

Ükskord kerkis Läänemerest
Ristna neeme kohal Koll,
inetu ja hirmus kerest,
aga näost – no loll mis loll.
Küll tema sihtis, küll tema vahtis,
siis aga mõtles, siis aga tahtis
teha Hiiumaale lõpu,
hammustada küljest Kõpu.
Tuletorn oli lestuust,
murdis Kollil hambad suust.
Oi mis valus, oi mis häbi!
Koll, sa loll, su laul on läbi!
Alles Hiiu, alles Kõpp!
Sellel laulul on ka lõpp.

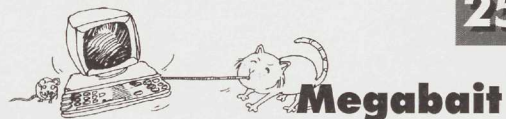
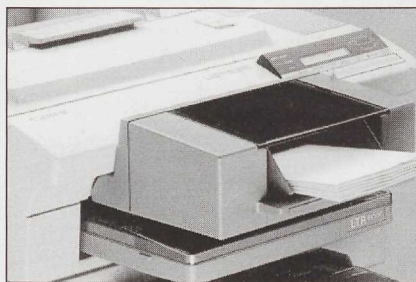
Siis, kui arvutustehnika alles arenes, oli levinud arvamus, et paberit varsti enam ei kasutatagi. Nii see aga ei juhtunud. On küll olemas flopid ja CD-ROMid, aga vana hea paber on praegugi kasutusel. Miks? Seepärast, et kõik eespool mainitud asjad võivad katki minna ja siis ei jõua keegi kahjusid hüvitada. Nii ongi kõige kindlam andmeid paberil säilitada. Räägime nüüd seadmetest, mis arvuti-
info paberile trükkivad.

Printereid on mitmesuguseid. Kõige algelisem neist on MAATRIKS-PRINTER. Selles printeris on teras-
nõelad, mis läbi värvilindi lüües tekitavad paberile värvikogumid, millest moodustuvad tähed või kujundid. See printer tekitab, muide, väga suurt lärmi.

Veel üks lärmitekitaja on ÕISPRIN-

TER. See meenutab tavalist trükimasinat, kuna tähed ja numbrid on asetatud õit meenutavale rõngale. Tähe trükkimiseks pöörduv ratas vajalikku kohta ning viib soovitud tähe haamri ette. Haamer lööb tähega värvilindile ning täht ongi paberil.

Kui oled aga rahumeelne inimene, siis muretse parem TINDIPRINTER. Need printerid moodustavad teksti ja graafikat paberile tindi pritsimise teel. Tint asub reservuaaris, kust ta suun-

dub laskekambritesse, mida on kokku 50. Igal laskekambriil on ava, mille kaudu tint paberile lastakse. Tänapäeval on saadaval ka värvilised tindiprinterid, millega saab pritsida vägagi kvaliteetseid pilte ja teksti.

Kui ka tindiprinter ei meeldi, siis on viimaseks võimaluseks LASER-PRINTER, mis ei tekita peaaegu üldse müra. Sellise printeriga saad trükkida terve lehekülje väga kiiresti.

Megabaidi-leheküljel tuleb juttu ka arvutite mälust ja sellest, kust arvuti saab oma mälu. Ootame nii arvutialaseid küsimusi kui ka muid kaastöid!

Priit Pedanik

Tere jälle, ARVUTIHUVILISED

Seekord
teeme juttu
PRINTERITEST.

JUKU avastas jalgratta!

1. Kui vanemad sulle jalgratta ostavad, siis teevad nad kõik selleks, et leida kõige viletsamat marki.

2. Kui sulle hangitakse juhuslikult väga hea jalgratas, siis ajab tundmatu headsooviija selle järgmisel päeval ära.

3. Jalgrattal peab olema töökorras pidur ja signaalkell.

4. Kui sul on jalgrattaga sõites rulluisud all, siis ei ole miskipärast sõidukiirus kahekordne, vaid otse vastupidi. Järeldus: rulluis ei ole jalgratta vend.

5. Sõiduteel sõites peab jalgrattur olema vähemalt 10 aastat vana. Õue-alal sõites vanuse alammäär ei kehti.

6. Kui ühe jalgrattaga sõidab kaks 5aastast poissi, siis liikluspolitsei nende vanust kokku ei liida. (Katseliselt tõestatud.)

7. Vähemalt ühe ratta mõlemal küljel peab olema kollane helkur.

Hei, sellelt leheküljelt leiad lähiseegi igasuguseid jalgrattaseadusi ja – tarkusi. Osa neist on kirja pandud liiklus-õnude ja -tädi vankumatute kättega, muist on aga kange koolipoisi Juku leiutatud. Kas oskad neil vahet teha? Kõik Juku tarkused tähistab JJ-ga (Juku jutt), teiste taha kirjutab LO (liiklusõnud). Parimatele auhindadeks helkurid! Mõtle ja sära!

8. Helkuri kandmisest taskus, botase sees või mütsi all peas tekib ennemini tüli kui tulu.

9. Pimedal ajal või halva nähtavuse korral sõites peab jalgrattal olema ees valge ja taga punane tuli.

10. Otsmikule tekkinud muhku, mis lööb tuld välja, helkurinaarvesse ei võeta.

11. Jalgrattur peab sõitma jalgrattateel, selle puudumisel sõidutee äärmisel parempoolsel rajal.

12. Kõnniteel võivad jalgrattal sõita ainult alla 10aastased.

13. Iga 10 - 15aastane jalgrattur peab tundma liikluseeskirju ja ohutu sõidu võtteid.

14. Mida parem sõitja sa oled, seda enam vajad kaitsekiivrit. Tõestus: tädid, kes jalgrattaga vaikselt karjamaa poole väntavad, kiivreid ei kanna. Erika Salumäel oli olümpiavõitjaks tulles kiiver peas. Mott!

15. Jalgrattur ei tohi lasta end vedada teise sõidukiga.

16. Kui haagid ennast maanteel mõne auto taha, viib ta sind tavaliselt haiglasse.

17. Jalgrattur ei tohi sõidutada sõitjat, kes ei istu kindlalt istmel, ka mitte pakiraamil.

18. Pakiraamil istujat on praktiliselt võimatu klambriga raami külge kinnitada. Raamil istudes virutab ta aga tavaliselt jalaga kodaratesse, tehes seejuures kisa, nagu kuuluksid need kodarad talle.

19. Jalgrattaga ei tohi sõita juhtrauast käega kinni hoidmata.

20. Juhtrauast kinni hoidmata jalgrattaga sõitmine mõjutab jalgratturi hammastikku. On esinenud juhtumeid, kus jalgratturi hammaste arv sõidu lõppedes ei ületa ta jäsemete arvu.

Lõika välja!

LO seadused on nr: _____

JJ seadused on nr: _____

Vastaja nimi ja vanus: _____

Jalgrattamark: _____

Aadress: _____

MAANTEEAMET
LIIKLUSOHUTUS

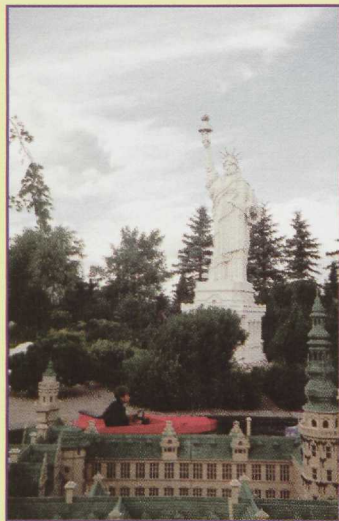

KLOTSIDEST ausambad

New Yorgi Vabadussamba valmistamiseks kulus tervelt poolteist miljonit klotsi.

Aare Allik 7a
"Šeriff ja ta sõbrad"

Taanlased on nutikas rahvas! Nemas oskavad imetäpselt järele teha kõiki maailma vaatamisväärsusi – ja materjaliks on needsamad LEGO klotsid, millega meiegi mängime. Billundi Legolandis on klotsidest ehitatud nii Washingtoni Kapitoolium kui Müncheni lennujaam, nii Amsterdami tänavad kui Kopenhaageni sadam. Viimase ehitamiseks kulus tervelt kolm ja pool miljonit klotsi!

Kuid klotsidest on tehtud ka Legoland'i monumentid. Kuulsa taani muinasjutuvestja Hans Christian Anderseni mälestussamba valmistamiseks kulus "ainult" 210 000 klotsi, kuid New Yorgi Vabadussammas nõudis neid tervelt poolteist miljonit!

Meie seekordne küsimus kõlab nii: missuguse RATSAMONUMENDI ehitaksid sina LEGO klotsidest, kui sul neid laialt käes oleks? Eestis pole teatavasti veel ainsatki ratsamonumenti – kellele sina oma mälestussamba pühendaksid? Oodatud on nii kirjatükid kui joonistused! Auhinnad firmalt P. Jahn & Partners Baltic!

Sajameetrine suksu

Vaat, kus lugu: maailma kõige suuremal hobusel on pikkust 110 meetrit! Nii suur suksu ei viitsi joosta ega hüpata – ja ega see tal õnnestukski. Nimelt on tegemist nõmmesse kaevatud hobusekujuga, mille vanus ja päritolu on siiani jäänud muinasteadlastele mõistatuseks.

Ebatavalist kuju kutsutakse tema asupaiga järgi Uffingtoni hobuseks, ning sellelaadseid kaunistusi on Briti saartel kokku 11.

Mõned arheoloogid väidavad, et hobusekuju sündis sada aastat enne meie aja arvamist, osa teadlastest aga

arvab, et kummaline kuju on 900 aastat noorem. Ühe 12. sajandist pärineva käsikiri aga kinnitab, et kuju tehti Alfred Suure auks pärast Ashdowi lahingut, mis toimus aastal 871 m.a.j. Kuna Londoni lähedal asuvat hobust on kohalikud elanikud pidevalt lubja lisamisega turgutanud, siis püüavad arheoloogid hobusekuju vanust kindlaks teha, uurides seda, kui kauge lübi on päikese käes seisnud. Seni on teadlaste jaoks kivikindlad ainult kaks fakti: Uffingtoni nõmme sisse uuristatud pilt kujutab hobust ning on 110 meetri pikkune.

Edgar Valter

NAERU-USS

Maalt tulles teatab Juku emale: "Ma käisin ratsabaasis ja nägin, kuidas hobuseid tehakse!"

"Ära luiska, Juku!" ütleb ema. "See pole ju võimalik!"

"Jah, ma käisin hobusetalli juures, ja seal lõpetas üks onu parajasti hobuse tegemist – löi tal veel jalatallad haamriga kinni!"

Ratsutamast tulles kiidab Juku: "Täna juhtus mulle ikka väga viisakas hobune!"

"Milles see viisakus siis seisnes?" küsib isa.

"Iga kord, kui me tõkkepuu juurde jõudsim, laskis ta mul esimesena üle minna!"

"Vaata, hobune!" ütles üks linna-poiss teisele lehma näidates.

"Narr, see on ju siga!" naeris teine. "Ei või olla – tal on ju sarved peas!"

Juku ütleb väikesele õele: "Sa oled eesel!"

Õde karjub vastu: "Sina ise oled palju suurem eesel!"

Isa: "Vait! Te unustate ära, et mina olen ka siin!"

Õpetaja: "Juku, kas sa võid nimetada mõne looma, kes on Austraalias juba harulduseks muutunud?"

"Tori täkk, õpetaja!"

"Vale! Tori hobused elavad Eestis, mitte Austraalias!"

"Täitsa õige, õpetaja! Seepärast nad ongi Austraalias nii haruldased!"

Reisimehe auto jääb karjamaa vahelisel teel seisma ega taha enam kuidagi käivituda. Mees katsetab nii üht- kui teistviisi, kuid masin ei võta vedu.

Korraga kuuleb autojuht oma selja tagant nõuandvat häält: "Vaata karburaatorisse!"

Mees teeb, nagu õpetatakse, ja ennäe – leiabki vea üles. Ta vaatab otsivalt enda ümber, et tarka abilist tänada, kuid ei näe kedagi peale valge hobuse.

"Ega ometi sina käskinud mul karburaatorisse vaadata?" küsib ta kokkunikult.

"Kes siis muu?" naerab hobune. "Mul on, muide, Tartu Ülikooli haridus!"

Reisimees näeb eemalt tulemas talunikku ning küsib sellelt:

"Kas see kõnelev hobune on teie oma?"

"Minu oma jah! Aga teda ei maksa uskuda – valetab, nii et suu suitseb!

Kas ta ütles teile, et tal on Tartu Ülikooli diplom?"

"Ütles küll!"

"No näete! Tegelikult lõpetas ta hoopis Tallinna Tehnikaülikooli!"

Tsirkuse direktori kabinetis heliseb telefon.

"Halloo, kas ma võiksin teie tsirkuses esineda?"

"Ja mida te teha oskate?"

"Oskan kõnelda – olen nimelt rääkiv hobune!"

"Ärge lollitage!" viskab direktor toru hargile.

Hetke pärast helistatakse uuesti.

"Jätke mind rahule!" hüüab direktor vihaselt.

"Kuulge, viisakas inimene ei viska toru niiviisi hargile! Kas teate, kui raske on kabjaga numbraid valida?"

Kes on musta-valge-pruuni-vöödiline?

Sebra, kes päevitades lesis terve päeva ühel küljel.

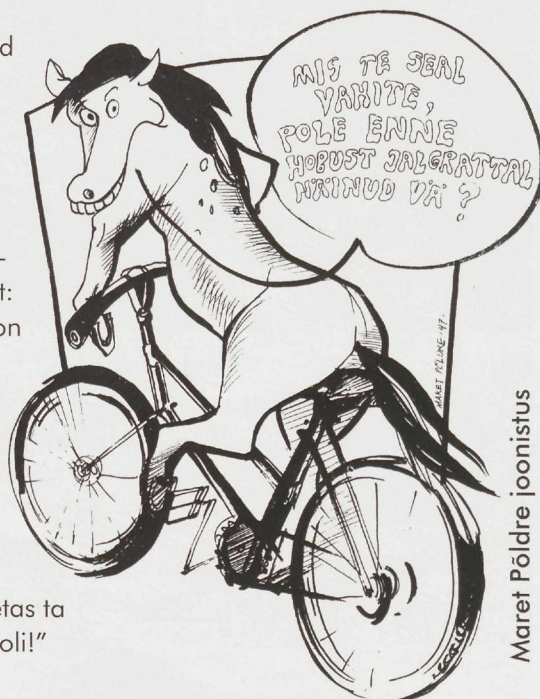
Mida ütles hiir hobusele, kui see tuli talt ujumispükse laenama?

"Vaata, et sa neid siis välja ei venita!"

Kuidas loetakse metsiku hobuse hambaid?

Väga ettevaatlikult.

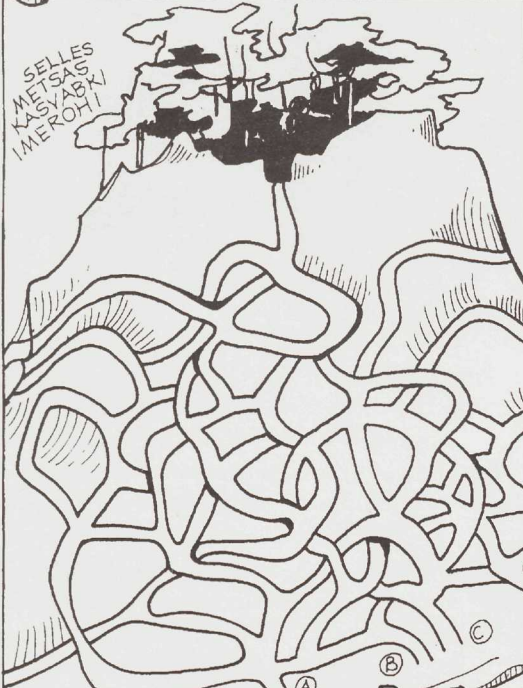

Maret Põldre joonistus

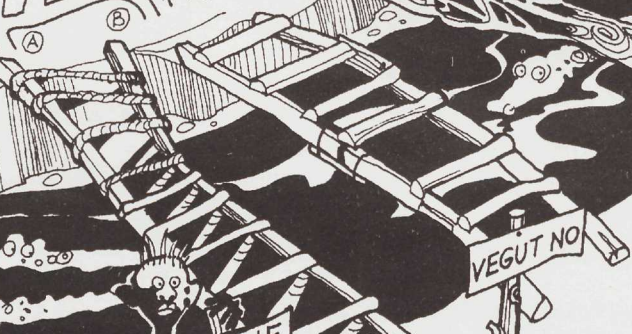
DR. JUUR SEIKLEB AAFRIKAS

ALGUS ALL PÄREMÄS NURGAS

SELLES
METSAS
KASVAB
IMEROHTU

MILLINE TEE VIIB METSA?

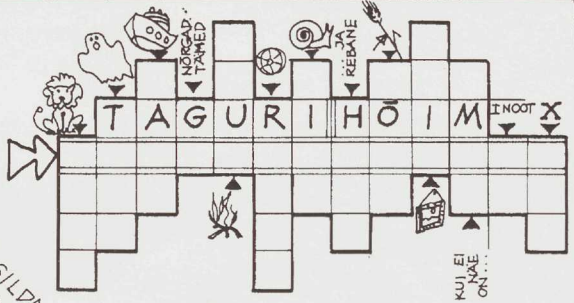
AEH ELOP

MILLINE SILD ON ÕIGE?

TAGURI HÕIMU ESINDAJA

SARELE VIIB 3 SILDA, KOHALIKUD KUIDAS NEID TEEKOND ALGAB SIIT

NEIST AINULT ÜKS ON KÜLLALT TUGEV. HÕIMUST ON TEINUD VIIDAD, AGA MÕISTA? VASTUS ON RISTSONAS.

ROHUTEADLANE DR. JÜRI JUUR PÜÜAB LEIDA HARULDAST IMEROHTU MIS KASVAB AINULT ÜHEL AAFRIKA JÕESAAREL.

Kas hobused poseerivad kunstnikele?

Hobused on teatavasti targad ja inimsõbralikud loomad – kui nad lubavad inimesel ennast vankri ja adra ette rakedada, mis neil siis saaks olla selle vastu, kui mõni kunstnik neid maalib või voolib? Tavaliselt teevad loomamaalijad (keda vahel ka animalistideks kutsutakse) enne pintsli kätte võtmist oma “modellidest” hulga visandeid.

Näiteks inglise kunstnik George Stubbs (1724 - 1806), keda peeti oma aja parimaks animalistiks, tegi hobustest enne lõuendile maalimist sadu pliiatsijoonistusi. Seepärast ongi suksud tema maalil “Märad ja varsad” “nagu päris”.

Kuid loomulikult peab kunstnikul, kes joonistab loomi, olema hea mälu, meelde jätmaks neljajalgsete sõprade liigutusi, poose ja isegi näoilmeid. Prantsuse kunstniku Georges Seurat' (1859 – 1891) maalil “Tsirkus” on

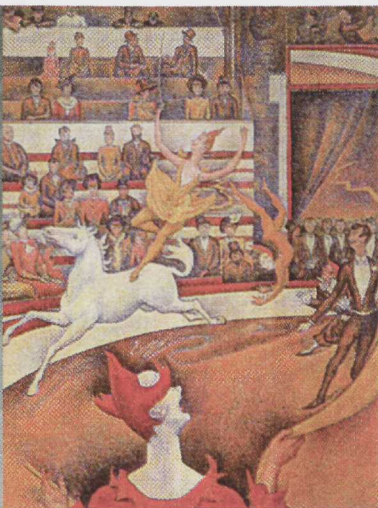
kujutatud hoopisteist tõugu suksut – tsirkusehobust, kes sõidutab osavat kunstratsutajannat, tundub palju elavama, rõõsama ja ka kergemeelsemana kui Stubbsi kaunid, kuid tõsised loomad.

Tavaliselt ei tea peale kunstniku keegi maalitud või kivvi raiutud loomade nimed. Eks oleks naljakas ka, kui näiteks Peterburi sümboliks saanud Vaskratsaniku kuju kannaks nime “Peeter I ja ta ratsu Vasja” – või kes teab, mis selle hobu nimi oligi. Peterburi lastele õpetetakse hoopis salmikest, mille abil jääb meelde kuju autori nimi: “Näed, Vaskratsanik on see – autoriks on Falconnet!”

Peterburis asub aga üks teine mälestussammas, millel on kujutatud palju loomi, kelle prototüübid on ajaloolastele teada: see on valmikirjanik Ivan Krõlovi monument. Valmide tegelasteks on ju enamasti loomad, ning seega pidid skulptor Pjotr Klodt monumendi aluse jaoks poseerima nii kits kui hunt, nii karu, ahv kui elevant. Elevanti, lõvi ja pantrit käis Klodt uurimas loomaaias, kuid väga paljud “modellid” võttis ta pikaks ajaks oma

õuele elama. Seal olid tal hobune Serko, makaak Makarka, taltsas hunt Volja ja maias karu Mišuk. Aga nii imelik, kui see ka ei tundu, polnud skulptor kõige suuremas kimbatuses ei hundi ega ahviga, vaid hoopis kure Žurjaga: see ei viitsinud ise poseerida ja tegi oma käbeda nokaga tuule alla nii hundile kui karule. Ometi jäi kuri Žurjagi igavesti nooreks: 1853. aastal valati ta kuju koos teiste valmitegelaste bareljeefidega pronksi.

Kui juhtud Peterburi külastama, siis otsi kindlasti Suveaias asuv Krõlovi ausammas üles. Pronksist kurge pole mõtet peljata!

Selliseid

toremaid
joonistusi

Barbie elukutsetest saabus
meie juuninumbris
välja kuulutatud võistlusele.
Nüüd aga püüdke
joonistada-kirjutada sellest,
missuguses filmis

**Parimaile mõistagi
Matteli auhinnad!**

Müüja
Maria Roomets
Ruila Põhikool

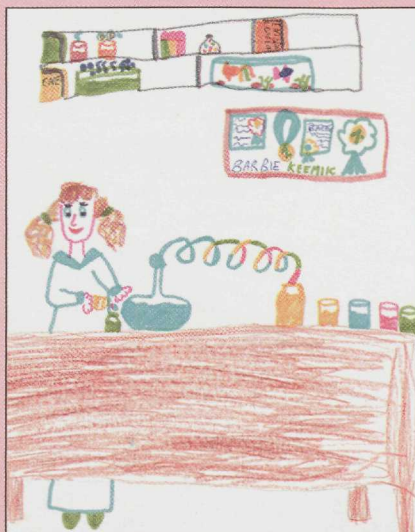
Barbie on näitleja
Kristiina Roomets
Ruila Põhikool

"Tsirkuse Printsess"
Ulvi Armas
Paadremaalt

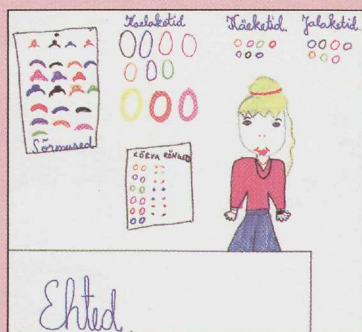
BARBIE ON NÄITLEJA

Keemik
Madli Põldoja
Põlvamaalt

Tantsija
Kadri Reinumägi
Tornimäelt

Poemüüja
Gätli Osi
Virumaa

Raamatukogu Barbie
Liisa Kivimäe Tallinnast

Kirjanurk

Barbiele pakuti palju häid ameteid: kirjakandja, raamatukoguhoidja, kõrgushüppaja, maalikunstnik, korstnapühkija ja vagunisaatja pole Matteli esindaja Ruth Vartsi sõnul Barbie veel tõesti olnud.

Barbinduseleheküljele mahtusid kahjuks vaid mõned joonistused. Auhinna saavad **Madli Põldoja**

Moostest, **Külli Reier**
Raplasi, **Kristiina**

ja **Maria Roomets** Harjumaalt,
Liisa Kivimäe Tallinnast, **Gätli Osi**
Kadrinast, **Kadri Reinumägi**
Tornimäelt ja **Ulvi Armas**
Paadremaalt.

Ilusat, lõikuskuud sõbrad!

Ka meie juuninumbri võistlustel oli hea lõikus. Triibu-Liinel hakkas teie toredaid kirju ja tarku lahendusi lugedes lausa pea ringi käima – õnneks jäi ta ikka õiges kohas paigale.

Augustikuus on 75. sünnipäev lastekirjanik **Harri Jõgisalul**. (Temast oli pikemalt juttu meie märtsinumbri, mäletate ju küll?) Palju õnne nii Triibu-Liine kui "Hea Lapse" lugejate poolt!

LEGO auhinnad saavad **Aare Hallik** Tallinnast ja **Katri Nasir** Harjumaalt, ergutusauhinna saab 5aastane **Kaur Eldemeel** Orissaarest..

Toppi ja retuuse kannab nüüd **Nele Järvala** Kehtnast.

Arvutikassi lemmikkala on koha, ingliskeelse ristsõna vastuseks on "magazine".

Preemia võitis

Elari Haugas Raasikult.

Piia Kristiina Miller arvab: "Maailma parim laps ütleb kingitoojale tere ja siis kohe head aega!"

NB! Kartlikele keelatud!

Verine Voldemar

Elas kord vaim nimega Verine Voldemar. Kui ta veel inimesenahas elas, oli ta kuri mees. Ta tappis inimesi ja tegi neile palju kurja. Nüüd, vaimuna, söi ta väikesi lapsi ja enne veel hirmutas neid ka. Ükskord õhtul jäi üks väike tüdruk nimega Maria üksi koju. Ta mängis nukkudega ja kuulis, et uks kääksatas. Maria jäi rahulikuks, ta ei märganudki, et Verine Voldemar juba ta selja taga oli. Äkki kuulis ta häält: "Ma söön su ära!"

"Ei sa söö midagi," ütles Maria. Aga ta oli kerge-meelne ja Verine Voldemar hakkas teda taga ajama. Maria hüppas aknast alla ja sai rängalt vigastada. Vaim oli Maria ärasõõmiseks valmis, aga tüdruku ema tuli koju ja ajas vaimu minema. Nüüd pole Verist Voldemari siin kandis enam nähtud.

Maarja Paesalu

Kartmatud koolipoisid ja -tüdrukud! Kes saab hakkama järgmise auhinnalise hirmujutu saatmisega?

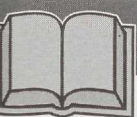
Suure ristsõna vastuseks on "Kas ta läheb sõtta?" Kasseti omanikuks saab **Karina Kask** Ilplast.

Parimad kujundid joonistas **Maret Juht** Orissaarest.

Muumimõistatuse vastuseks oli: Muumitrolli lohe lendab kõige kõrgemale. Auhinna saab **Piia-Kristiina Miller** Harjumaalt.

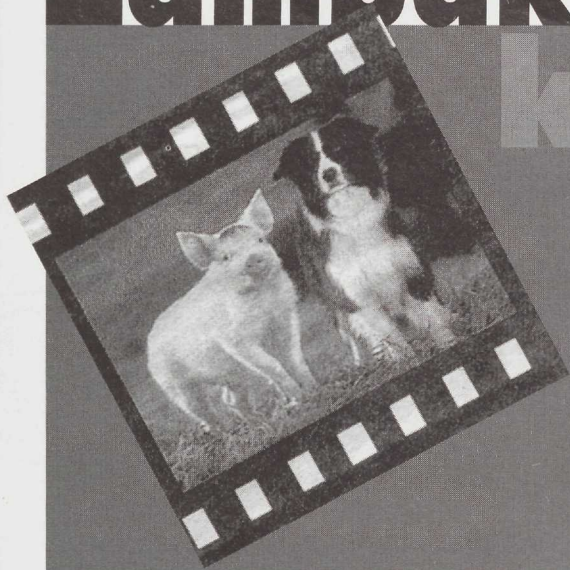
Salmikuvärsside-kleepsud läksid **Kadri Hallikülale** Võrust, **Katri Nasirile** Ruilast ning **Anneli** ja **Maarika Kõrvele** Keilast.

Maailma julgeim tüdruk on **Maarja Paesalu** Lagedilt: tema saatis meile esimese hirmujutu, mida kirjutades pole autori käsi üldse värisenud.

Dick King-Smith

Lambakoera

Kasupoeg Põnn

"Ma ei ole hunt," ütles Põnn ukse tagant.

"Oh, teame, teame," lausus lammas mõrult. "Kutsute end lambakoerteks, küll ma juba tean, aga meid te ei peta. Sa oled samasugune hunt nagu kõik teisedki, anna vaid võimalus. Te vaatate meid ja näete.

"Aga ma ei ole ka lambakoer," ütles Põnn, vinnas end õlepallivirnale ja näitas end läbi trellide. "Kas näed nüüd?" küsis ta.

"Pesupäeva nimel," ütles vana lammas üles tema poole kiigates, "ei olegi. Kes sa siis oled?"

"Siga," vastas Põnn. "Suur valge. Kes sina oled?"

"Utt," ütles lammas.

"Kuidas, palun? Jutt? Ma tahtsin teada, kes sa oled!"

"Utt," kordas lammas.

"Emal on õigus," mõtles Põnn. "See on tõesti raske. Aga kui ma tahan lambakarjatamist õppida, siis pean püüdma neist aru saada, ja praegu on selleks hea võimalus. Võib-olla saan sellega siin sõbrakski."

"Minu nimi on Põnn," ütles ta rõõmsa häälega. "Mis sinu nimi on?"

"Määää," sõnas lammas.

"See on kena nimi," arvas Põnn. "Mis sul viga on, Mää?"

"Jalg on haige," ütles lammas üht esijalga tõstes. "Ja mul on paha kõha." Ta kõhis. "Ja ma pole enam nii noor nagu varem."

"Minu meelest sa küll väga vana välja ei paista," lausus Põnn viisakalt.

Lamba morni näkku ilmus heameeleilme ja ta heitis õlgedele pikali.

"Väga viisakas sinust niiviisi öelda," lausus ta. "Esimene lahke sõna, mida ma pärast tallepõlve olen kuulnud." Ta kõhatas valjult ja hakkas mäletsema.

Teadmata isegi täpselt miks, jättis Põnn oma vestlusest Määga lilile rääkimata. Voonamäe peremees oli lamba jalga ravitsenud ja ta tõrkassee kurku rohtu valanud ning nüüd, kui oli saabunud pimedus, magasid koer ja siga teineteise kõrval, nende und häirimas üksnes kõrvallatrist kostev krabin. Nüüd, kui Põnn viimaks oli oma silmaga lammast näinud, täitusid ta unenäod otsekohe nende olenditega, kes kõik olid lombakad ja kõhisid ja pudenesid tema eest igasse suunda laiali nagu pardid, kui tema neid kokku koguda proovis.

"Minge sinna, minge tänna, tehke

seda, tehke toda!" krääksus ta rae-vukalt, aga nad ei teinud teda märkamagi. Lõpuks muutus uni luupainajaks, kõik lambad tormasid hüpates ja pötkides ja määgides tema järel ja nende kollastes hullumeelsetes silmades peegeldus vihkamine.

"Ema, ema!" hüüdis Põnn õuduses.

"Määää," ütles hääl kõrvallatrist.

"Kõik on korras, kallid," rahustas lil. "Kõik on korras.

"Kas sa nägid halba und?"

"Jaa, jaa!"

"Milline unenägu see oli?"

"Lammastest, ema."

"Arvatavasti juhtus see tolle vana rumala eluka pärast," ütles lil. "Jää vait!" haukus ta. "Vana lärmakas kõlupeal!" Põnnile sõnas ta: "Heida jälle pikali, kallid, ja jää magama. Midagi pole karta." Ta lakkus Põnni kärssa, kuni sellest hakkas kostma korrapärast norskamist. "Lambasi-ga, tõepoolest," mõtles lil.

Inglise keelest tõlkinud
Külliki Saks
© Hotger. 1997

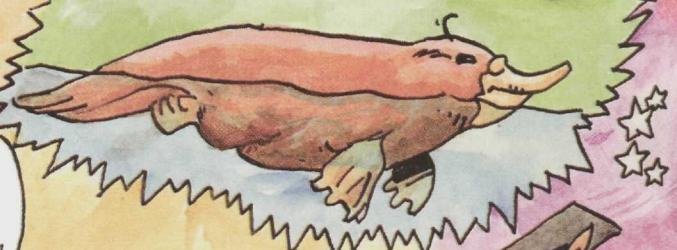
See, kes tahab lähemalt lambakoer lili ja lambasea Põnni juhtumistega tutvuda, võtku pihku kirjastuse HOTGER välja antud raamat "Põnn". Filmisõbrad tunnevad Põnni, muide, Babe'i -nimelisena.

AUSTRALIA OMA 7,7 MILJONI RUUT-
KILOMEETRI SE PINDALAGA ON MAAILMA
VÄIKSEIM MANNER. TA ASUB KOGU
OMA ULATUSES LÖUNA POOLEKVÄATORIT,
INDIA- JA VÄIKSE OOKAANI VÄHEL.

NOKKLOOMAD ON VEES ELA-
VAD IMETAJAD, KUID NENDE
POJAD KOORUVAD VÄLJA
MUNAST!

HEI!
MINA OLEN
AUSTRALIA
METSKOER. AGA
SA VÖID MIIND KA
DINGOKS
KUTSUDA!

KÜSIMUSED
KES ON KUKKURLOOMAD?
KUKKURLOOMADEL ON
KÖHU PEAL VÄIKE TASKU,
KUS NENDE POEGADEL
ON TURVALINE OLLA.

KOALAD ON TÖELISED MIAISMOK-
KAD - NAD SÖÖVAD VAID TEATUD
SORTI EUKALÜPTI LEHTI. SELLEPÄRAST
LÖHNAVADKI NÄGU KÖHAKOMMID.
KÄHJUKS ON NAD VÄL JASUREMISE
ÄÄREL.

THE STARS
**PUNANE
HIIDKÄNGURU**

KUIDAS POJAD KUKRUSSE
PÄÄSEVAD?
POJAD KÜLL EI SÜNNI KUKRUS,
KUID NAD RONIVAD SINNA
MÖÖDA EMA KARVKATET.

KUS KUKKURLOOMAD ELAVAD?
AUSTRALIAS, KUID MÕNEID
NÄGU NÄITTEKS OPOSSUM - ELAVAD
KA AMEERIKAS

SUUR SABA HOIAB
KEHA TASAKAALUS.

LÜHIKESED, KUID
TUGEVAID ESIJÄSEMED.
KÄNGURUD ON HEAD
POKSIJAD.

KUI KAUAKS
JÄÄB KÄNGURUPOEG
EMA TASKUSSE?
235 PÄEVAKS!

KUKRUSSE SAAB PANNA
IGASUGUSEID VÄJA-
LIKKE ASJU. JA MUI-
DUGI KA OMA LAPSI.

OMA TUGEVADE JALGA-
DEGA VÖIB TÄHÜPATA
KUNI KÜMMET MEETRIT!

MIS ON MAAILMA
SUURIM ELUSOLENDITE
POOLT RAJATUD EHITIS?
POOLT MÜÜR? VÄLE!
HIINA MÜÜR!
SELLEKS ON HOOPIS
SUUR VÄLIRAHU, MIS KOOS-
NEB MILJONEIST KORALLIDEST
JA ASUB AUSTRALIA IDA-
RANNIKUL JA MILLE PIKKUS
ON 2000 KILOMEETRIT!

SIIN OLI JUTTU VAID MÖNEDEST AUSTRALIA
LOOMADEST. KUI SA TÄHÄD RÖA RÖHKEM
TEADA LOMADEST JA NENDE KAITSMISEST, KIRJUTA AAD-
RESSIL: GREENPEACE, VORSETZEN 53, 20459 HAMBURG, GERMANY.

NB! KUI KIRJUTAD, PALUN TEE SEDA INGLISE, SAKSA, PRANTSUSE VÖI HISPAANIA KEELES!

Th. Scheileke

UMBROHI

Seda mängu mängitakse kahekesi.

Kaardid jagatakse nii,
et kumbki saab neli kaarti.

Siis tõmbab üks laps ühe kaardi teiselt.

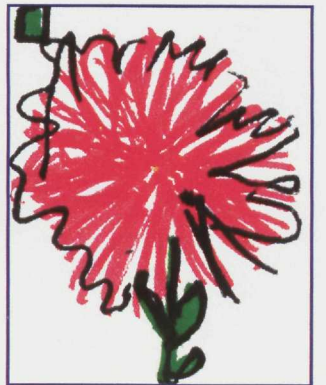
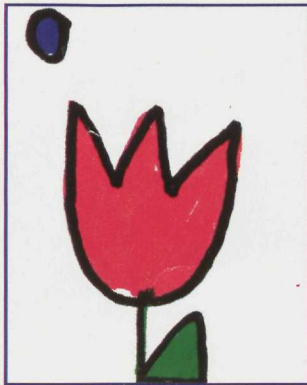
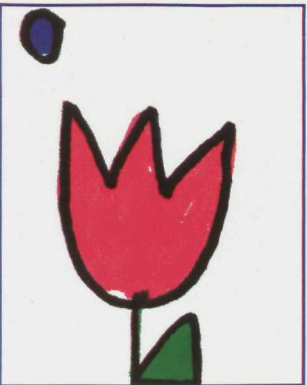
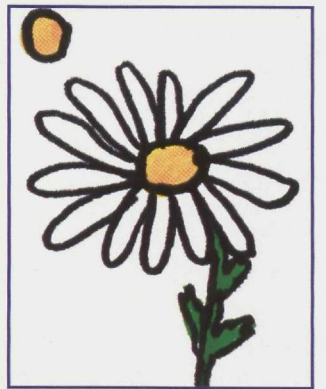
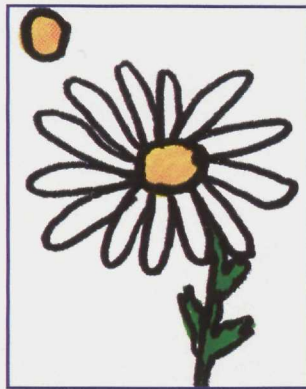
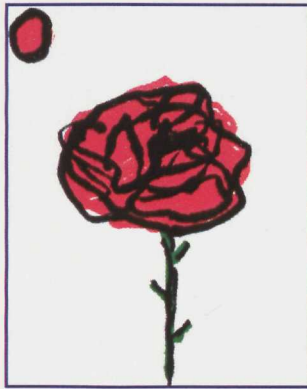
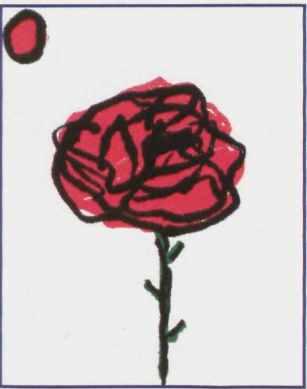
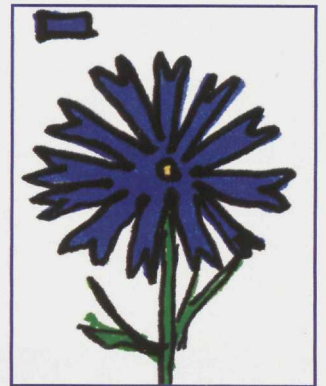
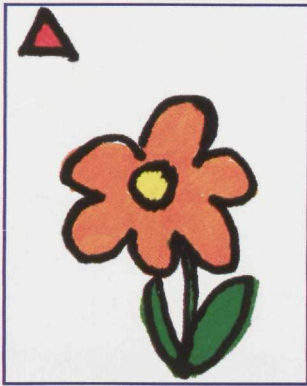
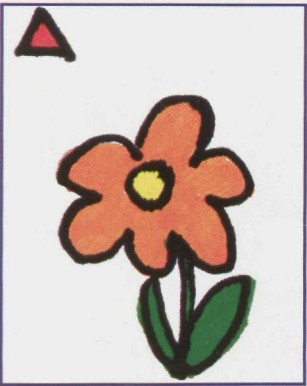
Kui tuleb paar, paneb ta selle maha
ja võtab uue kaardi teisest hunnikust.

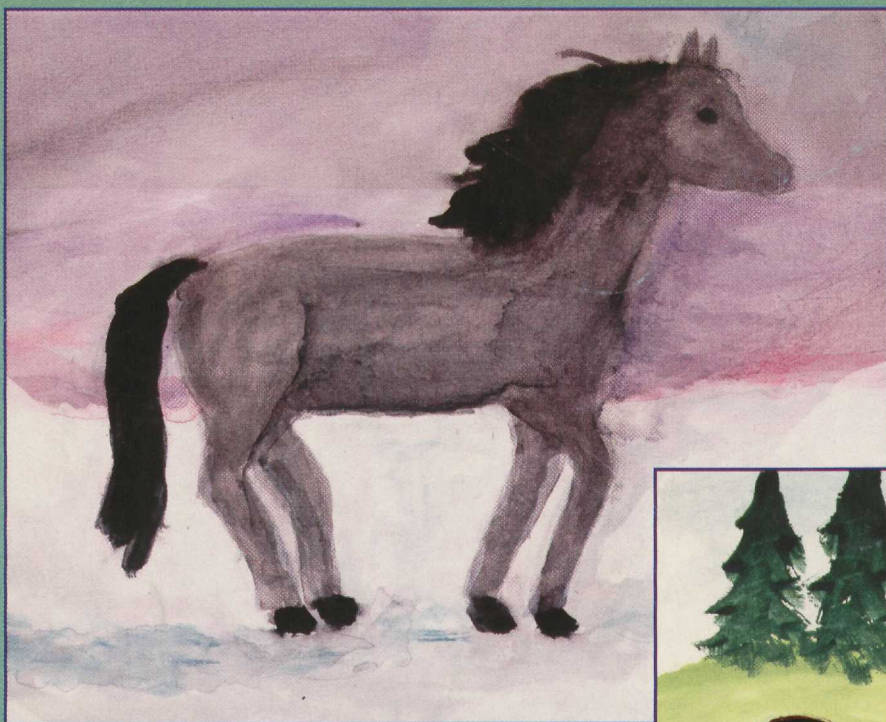
Kaotab see, kellele jääb
mängu lõpus umbrohi.

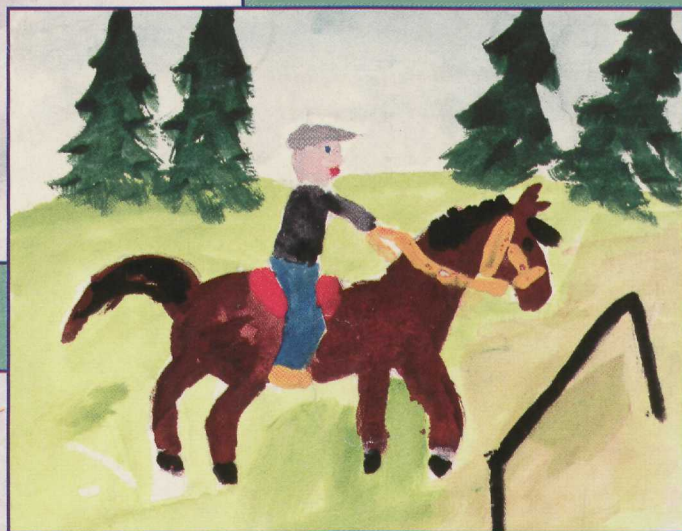
**Lõika need välja
ja kleebi papi
või paksule paberile!**

Liisi Tagel
Kanepi Keskkooli
2. klassist

Katrin Paulman
Alavere Põhikool

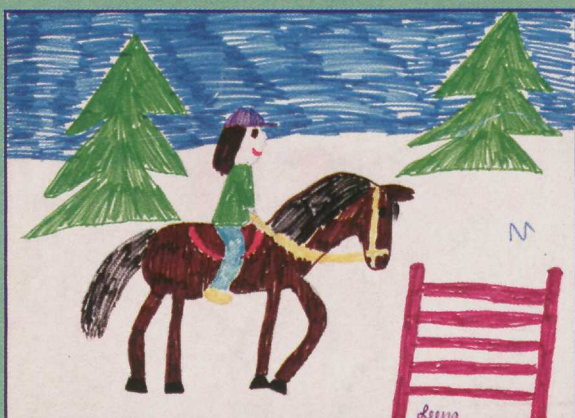
Jaanus Viikmaa
Ruila Põhikool

Maarja Paesalu Lagedilt

Merilyn Malberg
Ruila Põhikool

Leena Aršaljan
Ruila Põhikool